

BirdLife Sverige granskar

Hur mycket har artskyddsförordningen
egentligen hindrat svenskt skogsbruk?

Hur sann är ATL:s bild över verkligheten?

ATL NUMMER 80 · TISDAG 19 NOVEMBER 2019

Otydlig artskyddsförordning
har stoppat 500 avverkningar

Man kan lätt få uppfattningen att artskyddsförordningen inneburit en stor osäkerhet för skogsbruket i landet, sedan den infördes där år 2014.

Åtminstone om man följt skogsmedia¹ har tongångarna varit höga. Hotet som artskyddsförordningen sägs utgöra har t.o.m. spridit sig till flera tidningars ledarsidor² och där nått nya nivåer av överdrifter. Den verkliga sanningen är dock en annan. Av antalet avverkninganmälningar har så lite som i genomsnitt knappt 20 enskilda beslut - eller 0,3 promille - tagits per år med stöd av miljöbalken och därmed inneburit ett stopp för avverkning. I de flesta fall har detta stopp då begärts på grund av häckningstid och avverkningen har kunnat utföras lite senare när häckningstiden varit över. T.ex. gäller 22 av de 30 miljöbalksbesluten som togs 2018 avverkningsstopp under häckningstid för känsliga arter, vilket vi tycker är fullt rimligt.

I några fall har miljöhänsyn som går över den s.k. intrångsbegränsningen³ krävts. I hela 418 av de 500 fall som ATL hänvisar till har hänsynen dock rymts inom det utrymme som skogsvårdslagen kräver och inte varit mer ingripande än andra typer av beslut kring miljöhänsyn som Skogsstyrelsen fattar. Vi har därmed svårt att se att artskyddsförordningen under de år den har verkat inneburit det stora hot mot skogsbruket som det utmålats som.

Artskyddsbeslut	2016	2017	2018	2019 (juni)	Totalt
Avverkningsanmälningar	55 800	61 942	67 732	Ca 30 000	215 474
Beslut enligt skogsvårdslagen	71	178	121	48	418
Beslut enligt miljöbalken	13	16	30	5	64
Totalt	84	194	151	53	482

¹ <https://www.landskogsbruk.se/skog/218-arter-hotar-avverkningar/> , <https://www.atl.nu/synpunkten/hotad-aganderatt-aven-hot-mot-ett-hallbart-samhalle/>

² <http://www.bt.se/ledare/se-over-artskyddsforordningen/> , <https://www.svd.se/ratt-att-skydda-aganderatten>

³ <https://www.skogsstyrelsen.se/lag-och-tillsyn/skogsvardslagen/miljohansyn-som-maste-tas/>

Vi menar att de som kritiserat och kritiserar artskyddsförordningen i regel inte har förstått att den naturhänsyn som krävs är kopplat till bevarandet av de prioriterade arter förordningen är satt att skydda. För fåglarnas del finns detta beskrivet i form av artvisa vägledningar, som finns utlagda på skogsstyrelsens hemsida⁴. För den stora majoriteten fågelarter är denna hänsyn sådan att den ryms inom ett normalt hänsynsfullt skogsbruk där skogsvårdslagen och sektorns målbilder för god miljöhänsyn⁵ efterlevs. Det handlar t.ex. om att lämna hänsynsträd, lämna tillräckliga breda kantzoner av träd mot våtmarker, behålla lövträd, äldre träd t.ex. hålträd och död ved. Något som ännu inte regleras generellt är skogsbruksåtgärder under häckningstid. Vi tycker inte det är rimligt att i stor skala avverka träd, röja och gallra under den huvudsakliga häckningstiden då vi vet att mellan 1,5-3 miljoner fåglar berörs⁶ - För några arter krävs mer naturhänsyn och det är dessa som debatten främst handlat om. Tjäder och lavskrika är två arter har varit i fokus när det gäller artskyddsförordningen. Vi måste då ställa oss frågan om inte också dessa förtjänar den lite större hänsyn som dessa kräver?

Tjäder och lavskrika är två arter som kräver lite mer hänsyn i skogsbruket än andra arter.
Foto: Tjäder Lars Carlsson, lavskrika Lasse Olsson

⁴ <https://www.skogsstyrelsen.se/lag-och-tillsyn/artskydd/>

⁵ <https://www.skogsstyrelsen.se/mer-om-skog/malbilder-for-god-miljohansyn/>

⁶ <https://www.natursidan.se/nyheter/birdlife-sverige-over-1-miljon-faglar-drabbas-arligen-av-skogsbruket/>

Artskyddsförordningen är väl implementerad i miljöbalken och har där en självklar plats när det gäller att ta hänsyn till arter t.ex. i samband med vindkraftsetableringar⁷, vägbyggen eller detaljplaner för bostäder för att ta några exempel. Även om man från politiskt håll aviserat att artskyddsförordningen ska ses över tror vi inte förändringarna i tillämpningen kommer att förändras nämnvärt⁸, helt enkelt därför att förordningen baseras på EU:s naturvårdsdirektiv som alla medlemsstater måste följa.

Vi uppmanar därför till en större förståelse och ökat samarbete kring artskyddet mellan naturvårdsrörelsen och skogsnäringen. Ett sådant samarbete är arbetet med målbilder för god miljöhänsyn. Där är ett av målen för BirdLife Sverige att bättre knyta ihop målbilderna med artskyddet och skapa nya målbilder för skogsbruket, t.ex. beträffande försiktighet med skogsbruksåtgärder under häckningstid och ökad andel lövträd. Nya målbilder som står i samklang med de krav som fågelarterna har på sin miljö. I längden kommer både skogsbruket och den biologiska mångfalden att stå sig starkare om vi samarbetar med naturen istället för att motarbeta den.

Slutsats: Vi har kommit en bit på vägen mot ett hållbart skogslandskap men har lång väg kvar innan de mer krävande arterna fått den hänsyn i skogsbruket som krävs. Det som krävs är mer variation både vad gäller skogsbruksmetoder och skogsstruktur. Det behövs ökad andel blandskog, gammal skog, lämnade naturvärdesträd och olikåldrig, flerskiktad struktur på skogen. Mer död ved, väsentligt bredare kantzoner till sumpskogar och myrar, samt att underröjning undviks är de viktigaste åtgärderna för fåglarna.

När de mer krävande arterna som t.ex. tretåig hackspett, lavskrika, talltita och mindre hackspett visar långsiktigt positiva trender har vi nått målet om ett hållbart skogsbruk. Upp till bevis alla Sveriges skogsägare för att göra detta till verklighet!

BirdLife Sverige kommer fortsätta granska utvecklingen i skogsbruket och påtala de brister som finns och vad som behöver göras i form av förbättringar. Fåglarna är våra tydligaste markörer i landskapsperspektivet över hur vi lyckas med den biologiska mångfalden i skogen.

⁷ <https://birdlife.se/har-skogsstyrelsen-borjat-aweckla-ett-redan-svagt-artskydd-i-skogen/>

⁸ https://cdn.birdlife.se/wp-content/uploads/2018/08/Brev-Artskyddsutredning-slugtligt_180814.pdf